

Тема : Історія розвитку педагогіки за межами України. Виникнення перших шкіл у стародавніх Індії, Китаї, Єгипті.

План.

1. Виховання у первісному суспільстві.
2. Виникнення перших шкіл у світовій цивілізації.
3. Виникнення перших шкіл у стародавніх Індії, Китаї, Єгипті.

1. Виховання у первісному суспільстві.

З історії відомо декілька етапів становлення первісної людини. Зокрема, приблизно за 100 тис. років до нашої ери з'являється людина неандертальського типу, котра приблизно у 40 тис. році до н.е., трансформувалася у кроманьйонця. Період між 100 тис. і 40 тис. років до н.е. називають в історії та антропології родовим періодом. Очевидно, що на цьому етапі про виховання вести мову ще було б не зовсім коректним. Проте відомо, що з 40 до 20 тис. років до н.е. період розвитку первісних людей отримав назву **раннього матріархату**. За цих часів люди стали проживати родами. Основними засобами виживання були полювання та риболовля. При цьому молодші діти належали всьому роду. Виховання на цьому етапі ще не виділяється в особливу соціальну діяльність. За цих часів *хлопчики* супроводжували чоловіків на риболовлю та полювання; *дівчатка* допомагали готувати їжу жінкам, виготовляли посуд та примітивний одяг, тобто займалися домашніми справами. **Отже, на етапі раннього матріархату виховання було безпосередньо пов'язане з трудовою діяльністю.** Виникає певна система звичаїв і традицій, а також ранні родоплемінні культури: магія, анімізм, фетишизм, тотемізм. Природно, що діти пізнавали сутність цих культів у процесі безпосередньої участі у їх виконанні, поряд з дорослими.

Приблизно за 20 тис. років до н.е. первісна родова община переходить до **пізнього матріархату**. Відоме виготовлення значних знарядь праці та зачатки землеробства. У зв'язку з розвитком знарядь праці старші (немічні) починають виконувати спеціальну соціальну роль — готувати дітей (окремо хлопчиків та дівчаток) до життя. Природно, значна увага приділяється виконанню дітьми перших законів людського співжиття: табу і толіону. **Табу** з гавайської означає не робити чогось недозволеного, щоб не нашкодити собі. **Толіон** розуміється як закон кривавої помсти. Першоосновам матріархату починають вчити хлопчиків й дівчаток у цей період у **перших навчальних закладах** — **«будинках молоді»**. Останні функціонували окремо для хлопчиків і дівчаток. Однак у зв'язку зі створенням моногамної сім'ї навчання у цих закладах починає доповнюватися домашнім вихованням. На етапі патріархальної родової общини з'являються такі види діяльності, як мисливство, землеробство, скотарство та ремесло. Останнє дозволяло вдосконалювати знаряддя праці. Загалом, *трудове виховання підрастаючого покоління цього періоду доповнюється знайомством з релігійними культурами.* У розумінні первісних дітей та молоді формується уявлення не лише про земне життя, а й про душу. В умовах первісного суспільства спостерігається процес виховання як спеціальної соціальної діяльності, котра розширюється відповідно до конкретних вимог тодішнього «виробництва» засобів для виживання.

2. Виникнення перших шкіл у світовій цивілізації. Найдревнішими у людській цивілізації вважаються піктографічні школи (від гр. пиктоз — писаний фарбою, мальований і графа — пишу; мальоване письмо). Вони виникли за 7 тис. років до н.е. на території нинішньої Мексики. В той час на цій території проживали племена інків та майя. Тому у деяких історичних дослідженнях цей період називають культурою майя.

За пізніших часів перші школи з'являються в **країнах Сходу**: Ассирії, Вавилоні, Єгипті, Китаї, Індії. Саме у цих країнах зростала роль міст, розвивались ремесла, торгівля, складався апарат державної влади. Поступово виникли писемність, початки математики, астрономії та прикладних наук. Все це вимагало довготривалого й планомірного навчання. Приблизно у IV тисячолітті до н.е. відбулося об'єднання невеличких держав на берегах річки Ніл. Так виникає рабовласницька держава Єгипет на чолі з фараоном.

3. Виникнення перших шкіл у стародавніх Індії, Китаї, Єгипті.

У цей період і з'являється два типи шкіл: **школи жерців** (школи каліграфічного письма) та **школи писців** (школи ієратичного письма). В школах жерців навчалися хлопчики із жрецьких родин. Кількість учнів - не більше 10. Вивчали ієрогліфи (читання), письмо, рахунок, арифметику, астрономію, астрологію, древньоєгипетський релігійний культ. Школи ці влаштовувалися при храмах і називалися рамессеум. **Термін навчання** - до 10 років, надто складним видавалося оволодіння вміннями зображення ієрогліфів, магії, чаклунства, народної медицини. Всіма цими здатностями володіли жерці, що становили пануючу касту у Єгипті. **Оволодіння грамотою, науками набувало тут кастового й релігійного характеру.** Проте потреби господарського, суспільного життя, управління державою спонукали до створення у III тисячолітті **шкіл писців**. Саме у цих закладах готували майбутніх державних чиновників Єгипту.

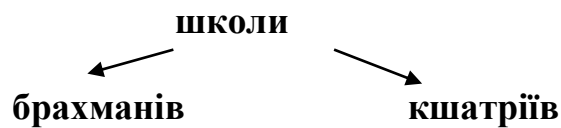
У **Древньому Китаї** перші навчальні заклади з'явилися (1766 р. до н.е.). Зміст навчання у школах древнього Китаю передбачав оволодіння такими знаннями:

- етикетом,
- письмом,
- лічбою,
- музикою,
- стрільбою з лука,
- керуванням колісницею.

Загалом навчалися у школах понад 15 років. Лише 10 років у середньому хлопчики витрачали для того, щоб навчитися читати й писати ієрогліфи (потрібно було завчити 3—4 тисячі знаків). З часом у країні виник нечуваний культ письменності, ієрогліфа, культ вчених — чиновників, які вмюють читати, розуміти і тлумачити мудрість священних книг, прошарок письменних інтелектуалів, які зосередили в своїх руках монополію на знання, освіту й керівництво, зайнявши в Китаї місце, яке в інших суспільствах посідало дворянство, духовенство, бюрократія — разом узяті. Досконале знання стародавніх текстів, уміння вільно оперувати висловлюваннями мудреців, уміння писати твори, в яких

вільно викладалась і коментувалась мудрість стародавніх — такою була програма навчання в китайській школі: державній і приватній. Протягом тисячоліть саме це вважалося у Китаї наукою.

В Індії виховання було кастовим: для 2 вищих станів –

Школа брахманів.

Очоловав учитель, в домі якого проживали учні. Навчалися, поралися по господарству

Навчання – 10-12 років (від 6 -12 до 22-24 років). Дітей з вищих каст готували до служіння Богу (вивчали священні книги Веди).

Школа кшатрїїв. Для дітей нижчих каст (шляхетської, військової), які опановували науку володіння зброєю, їзди верхи, гімнастичні вправи, математику, поезію, музику, етику, танці.

Найнижчі касты не могли здобувати освіту.